

එක්සත් ජනපද ෆෙඩරල් බැංකුව ගෝලීය කලබලාන්තයට මැදිවෙයි

US Fed caught in global turbulence

හික් බ්‍රිස් විසිති
2008 ජූනි 27

ජූනි 25 වන දින එක්සත් ජනපද ෆෙඩරල් රිසර්ව් මන්ඩලය සිය පොලී අනුපාත ප්‍රමිතිය සියයට 2 මට්ටමේ පවත්වාගැනීමට ගත් තීන්දුව වනාහි ප්‍රතිපත්ති තීරනයකට වඩා එක්සත් ජනපදයේ මෙන්ම ගෝලීය ආර්ථිකය තුලද දැන් ක්‍රියාත්මක ප්‍රබල බලවේගයන් හමුවේ, ආන්ඩුවේ හා මහ බැංකු කවයන් තුල වැඩෙන මංමුලාවේ ප්‍රකාශනයකි.

එක් අතකින්, එක්සත් ජනපදය තුල ගැඹුරුවන අවපාතය ආර්ථික උත්තේජනයක් සැපයීම සඳහා තවදුරටත් ලාභානුපාතිකය පහත හෙලීමේ අවශ්‍යතාවය පෙන්නුම් කරයි. අනෙක් අතට, එක්සත් ජනපදයේ හා ගෝලීය වශයෙන් වර්ධනය වන උද්ධමනය මෙන්ම උද්ධමනකාරී ජීවිතයන්ගේ සාධකයක් බවට පත්ව ඇති එක්සත් ජනපද ඩොලරයේ හීනවන අගය, පොලී අනුපාතික ඉහල නැංවීමකට අන වනයි. මේ තත්වය තුල මහ බැංකුව තීරනය කලේ කිසිවක් නොකර හිඳිමටයි.

එහි තීරනය නිවේදනය කරමින් ෆෙඩරල් බැංකුවේ විවෘත ආර්ථික කමිටුව, නරක අතට හැරෙන එක්සත් ජනපද ආර්ථිකය හමුවේ හොඳ මුහුනක් පෙන්වීමේ උත්සාහයක නිරතව සිටියි. "අලුත්ම තොරතුරු ඇඟවුම් කරන්නේ සමස්ත ආර්ථික කටයුතුවල ප්‍රසාරනයයි. ගෘහස්ත වියදම් පිලිබඳ සමහර ආයතන මෙය පිලිබිඹු කරයි. අද දක්වා වෙලදපොල දුවශීලතාවය ශක්තිමත් කිරීමට ගෙන ඇති පියවර සමඟ බැඳුණු මූල්‍ය ප්‍රතිපත්තියේ සැලකිය යුතු ලිහිල් කිරීම්, යථා කාලයේදී මධ්‍යස්ථ වර්ධනයකට මං පාදනු ඇත."

මෙම හුවාදැක්වීම්, බිස්නස් වික් සඟරාවේ ආර්ථික ලියුම්කරු වන මයිකල් මැන්ඩෙල් පහත දැක්වෙන ප්‍රශ්න ඇසීමට පෙලඹවීය. "මහ බැංකුව ජීවත් වන්නේ සුරංගනා ලෝකයක ද? වැඩිවන විඳ කියාව හා කඩාවැටෙන නිවාස මිල ගනන් හමුවේ තෙල් මිල අහස උසට නැඟී ඇත. එසේම, සිය අනාගත ආර්ථික බලාපොරොත්තු පිලිබඳ පාරිභෝගික විශ්වාසය

සම්මේලන මන්ඩලයට අනුව වාර්තාගත පහල මට්ටමකට වැටී ඇත."

එක්සත් ජනපද ආර්ථිකයේ අලුත්ම වාර්තා, ආර්ථිකයේ රිනාත්මක තත්වය පෙන්නුම් කරයි. වාර්ෂික අනුපාතයකට අනුව 1991 අවපාතයෙන් පසුව නව නිවාස අලෙවිය එහි පහල ම මට්ටමට ලඟාවූයේ, මැයි මාසය තුල ඒකක 51,200 ක් දක්වා පහත වැටීමෙනි. වසරකට පෙර තත්වය හා සසඳන විට නව නිවාස අලෙවිය සියයට 40 කින් පහත වැටී තිබේ.

මීට පෙර නිවාස මිල ගනන් පිලිබඳ කේස් ෂීලර් දර්ශකය පෙන්නුම් කර තිබුනේ, මැයි මාසය තෙක් වර්ෂය තුල පහත වැටීම සියයට 15.3 ක් බවයි. බොහෝ වෙලදපොල නිරීක්ෂකයන් අනාවැකි පලකරන්නේ අවම වශයෙන් තවත් සියයට 15 ක වැටීමක් බලාපොරොත්තු වන බවටයි.

නිවාස බුබුල බිඳ වැටීමේ ප්‍රතිපල වශයෙන් නිවාස හිමියන් මත ඇති කල බලපෑම පිලිබඳව මහ බැංකුවේ දත්ත මත පදනම්වූ මූල්‍ය වෙලදපොල කේන්ද්‍රය විසින් නිකුත් කල සංඛ්‍යා මඟින් ඇඟවුම් කලේය. ඊට අනුව, පලමු කාර්තුව තුල නිවාස හිමියන්ගේ ශුද්ධ වටිනාකම සියයට 2.9 ක වාර්ෂික අනුපාතයකින් පහත වැටී, දෙවන කාර්තුවේ පිරිහීමත් සමඟ, 2007 තෙවන කාර්තුව තුල අත්දුටු ඉහලම මට්ටමේ සිට පහත වැටීම්වල මුලු එකතුව ඩොලර් ට්‍රිලියන 2.23 වෙත ලඟාවී තිබේ.

කේන්ද්‍රය සඳහන් කලේ කාර්තුවේ දත්ත ෫ ස්කිරීම ආරම්භ කල 1952 වසර හා 1999 අතර කාලය තුල අඛණ්ඩව කාර්තු දෙකකදී ශුද්ධ අගය හැකිලී ගිය අවස්ථාවන් පැවතුනේ එකක් පමණක් බවය. ඒ, 1974 අවපාතය තුලය. වසර 2000 පටන් නිවාස හා මූල්‍ය වෙලදපොලවල උග්‍ර කැලඹීම් මධ්‍යයේ එම සංසිද්ධිය තෙවරක් පුනර්කරනය වූ අතර 1974 දී සිදුවූ හානිය ද ඉක්මවා ගියේය.

ඒ සමඟ ම වෙනත් ස්වරූපයේ ධන සම්පත්වල ද සැලකිය යුතු වැටීමක් සිදුව තිබේ. ජනවාරි හා මාර්තු අතර කාලයේ විශ්‍රාමික ඉතුරුම් හා බද්ධ අරමුදල්වල කොටස් අගය පිලිවෙලින් සියයට 18.8 ක හා 31.1 ක වාර්ෂික අනුපාතයකින් පහත වැටුණි.

එක්සත් ජනපද ආර්ථිකය උත්තේජනය කරන තවත් පියවර අවශ්‍ය බව සලකන අය විසින් ෆෙඩරල් බැංකු තීරනය විවේචනය කරයි. කෙසේ වුව ද, අනෙකුත් විවේචකයන් සලකන්නේ උද්ධමනය පහත හෙලීම සඳහා පොලී අනුපාතිකය ඉහල දැමිය යුතු බවයි.

ජුනි 25 වන දින ෆින්ෂන්ස් ටයිම්ස් හි කතුවැකියේ තේමාව වූයේ මෙයයි. “ලෝක මහ බැංකුවක් තිබේ නම්, එහි මූල්‍ය ප්‍රතිපාදන කමිටුව අද දිනයේ උද්ධමන අනුපාතිකයන් දෙසත් අනාගත උද්ධමනය දෙසත් නෙත් යොමුකර පොලී අනුපාතික ඉහල නංවනු ඇත. එහෙත් එවන් බැංකුවක් නොමැති වුවත් ඊට සමාන, ආසියාවේ හා මැද පෙරදිග බොහෝ රටවල් විසින් පිලිබිඹු කරගන්නා මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති සහිත, එක්සත් ජනපද ෆෙඩරල් බැංකුව තිබේ. ෆෙඩරල් බැංකුව එම වගකීම බාර නොගන්නවා විය හැක. එහෙත් එම වගකීම බාරගැනීම නුවනට හුරුය. මන්ද යත් එය කැමති වුනා හෝ නොවුනා හෝ ෆෙඩරල් බැංකු පහත් පොලී අනුපාතිකයන් ගෝලීය උද්ධමනයට දායක වන බැවින්ය.”

එම කලාපයන්හි බොහෝ බැංකු සිය මුදල් එක්සත් ජනපද ඩොලරයට සමානුපාතිකව තබාගන්නා බව කතුවැකිය පෙන්වා දෙයි. ඒ අනුව එක්සත් ජනපදය පොලී අනුපාතික පහත හෙලන විට සමපේක්ෂන ප්‍රාග්ධන ගලා ඒම මඟින් සිය මුදලේ අගය ඉහල නැඟීම වලක්වාගැනීම සඳහා ඔවුන් ද එම මඟම ගත යුතුය. කෙසේවුව ද උද්ධමනය දැනටමත් සියයට 10 ක මට්ටමේ පවතින තතු තුළ මෙය තුඩුදෙන්නේ මිල ගනන් තවදුරටත් ඉහලට තෙරපීමටය.

එහෙත් කතුවැකියෙන් ද පෙන්වාදෙන ආකාරයට, මෙම ගැටලුවේ තවත් පැත්තක් ද ඇත. ආසියානු රටවලට, සියල්ලටත් වඩා චීනයට උද්ධමනකාරී තෙරපීමේ ප්‍රතිපල වශයෙන් තම පොලී අනුපාතික ඉහල දැමීමට බලකෙරුන හොත්, එවිට ඔවුන් එක්සත් ජනපද ඩොලරය සමඟ සිය බැඳීම් කපාහල හැකිය. එය තුඩුදෙනු ඇත්තේ එක්සත් ජනපද මූල්‍ය වත්කම්වල ආයෝජනය කර ඇති මුදල් පිටතට ගලායෑමටය. “එහි ප්‍රතිපල එක්සත් ජනපදයට ශුභදායී නොවනු ඇත. මුදල බිඳවැටී දේශීය උද්ධමනය තවත් ඉහලට තල්ලු කරනු ඇත.”

මුහුනපා සිටින එම උභතෝකෝටිකය හමුවේ සමහර ප්‍රධාන ආර්ථික ආයතන වැඩෙන වියවුලක ලක්ෂණ පහල කරයි.

ජුනි මුලදී පලකල 2008 වසර සඳහා ලෝක බැංකුවේ ගෝලීය මූල්‍ය වාර්තාවට අනුව “මෙය, ජාත්‍යන්තර ප්‍රජාවට මෙතරම් සංකීර්ණ ප්‍රතිපත්තිමය අභියෝගයන්ට එකවිට මුහුන පෑමට සිදුවූ දුර්ලභ අවස්ථාවකි. ඉහල නඟින ගෝලීය ආහාර හා ඉන්ධන මිල ගනන් පිලිබඳව වහාම පිලියම් සෙවීමේ පටන් ගෝලීය පෞද්ගලික මූල්‍යයේ බිඳීයාම ආම්බාන් කිරීම ද, ඉහලම ආදායම් ලබන රටෙහි ආර්ථික මන්දගාමීත්වය හසුරුවා ගැනීමේ අවශ්‍යතාවය හා දිගුකාලීන වර්ධනය හා ස්ථාවරත්වයට හානි නොවන ආකාරයට ආර්ථික ගතිකය තිරසාර කිරීම ද යනාදි වශයෙනි. එවන් අභියෝගයන් සමඟ පොර බැඳීමට සාමූහික අධිෂ්ඨානය හා පැහැදිලි ඔලුවක් අවශ්‍ය කෙරේ.” එහෙත් එම ගුණාංග දෙකෙහිම හිඟයක් පවතියි.

සාමූහික අධිෂ්ඨානය නොමැතිකම

“සාමූහික අධිෂ්ඨානය” කෙසේ වෙතත් ලෝකයේ ප්‍රධාන මූල්‍ය අධිකාරයන් දෙකම විරුද්ධ අතට ක්‍රියාකරමින් සිටියි. අවමුඛ මූල්‍ය අර්බුදයට ප්‍රතිචාර වශයෙන් ෆෙඩරල් බැංකුව පොලී අනුපාතික පහත හෙලද්දී, යුරෝපීය මධ්‍යම බැංකුව (ඊසීබී) එය අනුගමනය කිරීම ප්‍රතික්ෂේප කල අතර ලබන සතියේදී එහි පදනම් අනුපාතය සියයට 0.25 කින් ඉහල නංවනු ඇත.

යුරෝ කලාපීය රටවල පාරිභෝගික උද්ධමනය ඊසීබී හි ඉලක්කයවූ සියයට 2 ට වඩා ඉහල නැඟී අතර වාර්ෂික අනුපාතයකින් එය මැයි මාසයේදී සියයට 3.7 කට නැඟුණි. වැටුප් ඉහල නැංවීමේ ඉල්ලීම්වලට එරෙහිව පූර්ව භංග ප්‍රභා‍රයක් එල්ල කිරීමට ඊසීබීය බලා සිටියි.

“විශේෂයෙන්ම, ඉහල අනුපාතයකින් ශ්‍රම පරිමාව යොදාගැනීමත්, ලිහිල් නොවන ශ්‍රම වෙලදපොලත් නිසා වැටුප් ඉහල යෑම බලාපොරොත්තු වූවාට වඩා ප්‍රබල විය හැකිය” යි ඊසීබී අධිපති ජින් ක්ලවුඩේ ට්‍රිවෙට් ප්‍රකාශ කලේය. “මෙම සන්දර්භය තුළ උද්ධමනකාරී වැටුප් මිල සර්පිලයක් ගැස්සී යාමේ අන්තරාය, විශේෂයෙන්ම වේතන, උද්ධමනයට දර්ශකයක් වන තැන්හිදී උග්‍ර විය හැකිය,” යි ඔහු පැවසීය.

වෙනත් වචනවලින් කිවහොත්, උද්ධමනයට එරෙහිව ජීවන තත්වයන් රැකගැනීමේ යුරෝපීය කම්කරු පන්තියේ වැඩෙන ව්‍යාපාරයකට මුහුනපා සිටින ඊසීබී ය, අවධමනයක් මුදාහැරෙන පරිදි පොලී අනුපාතයන් ඉහල දමනු ඇත.

මේ අතර ෆෙඩරල් බැංකුව ආහාර හා ඉන්ධන මිල ඉහලයෑම්, අර්ථිකයෙන් ඉවතට ඇදී යනු ඇතැයි ද, “උද්ධමනය මෙම වසර අග භාගයේ හා ලබන වසර තුළ මධ්‍යස්ථ වනු ඇතැයි බලාපොරොත්තු වේ.” එහෙත් මෙය හොඳ පදනමක් ඇති අනාවැකියකට වඩා බලාපොරොත්තුවක් පමණි.

සියල්ල ඇඟවුම් කරන්නේ මිල ගනන් තවදුරටත් ඉහල යෑම කෙරෙහිය. ලෝක බැංකුවට අනුව ඉහල ආහාර මිල එසේම පවත්නා අතර තෙල් මිල තවදුරටත් ඉහල නඟනු ඇත. සමහර අනාවැකිවලට අනුව තෙල් බැරලයක් ඩොලර් 200ක් හෝ 250ක් තෙක් පවා ඉහල නැඟිය හැක.

2007 වසර ආරම්භයේ බැරලයක් ඩොලර් 53 සිට වර්තමානයේ ඩොලර් 136 තෙක් ඉහල යෑමෙන් පාරිභෝගිකයාගේ වාර්ෂික වියදම බිලියන 2600 කින් පමණ එනම් ලෝක දළ දේශීය නිමැවුමෙන් සියයට 4.5 ක අගයක් දක්වා වැඩිවී ඇත.

එයට ම සීමාවූ මිල නැඟීමකට බොහෝ වෙනස් ආකාරයට තෙල් මිල ඉහල යෑම, අර්ථිකයේ අනෙකුත් අංශ කරා ද ගලායමින් තිබෙන බවට ඇඟවුම් පවතී. ජූනි 25 වන දින ෆින්ෆින්ස් ටයිම්ස් පත්‍රය “ ගෝලීය ආර්ථිකය පුරා හොල්මන් කරන උද්ධමනයේ

භූතයෙකු” පිලිබඳව අනතුරු ඇඟවීය. තෙල් යෙදවුම් මත රඳාවන ප්‍රධාන සමාගම් දැන් මිල ඉහල දැමීම් මතින් ගමන් කරමින් සිටින බව එය සඳහන් කරයි. ඩව් කෙමිකල්ස් සමාගමේ ඉතිහාසයේ විශාලතම මිල ඉහල දැමීම වන සියයට 25 ක මිල වැඩිකිරීමක් නිවේදනය කළේය. සමාගම සඳහන් කළේ මිල වැඩිකිරීම් “විශ්මය ජනක” පිරිවැය ඉහල යෑම සමඟින් කර ගැනීමේ උත්සාහයක් බවය.

ෆින්ෆින්ස් ටයිම්ස්හි ආර්ථික තීරු රචක මාටින් චුල්ස් සඳහන් කළේ ලෝකය “උද්ධමනකාරී හානි මිල කුනාටුවක් හා අවධමනකාරී මූල්‍ය කුනාටුවක්” යන කුනාටු දෙකේම ප්‍රහාරයට ලක්ව ඇති බවයි.

වර්තමාන තත්වයේ වඩා වැදගත් ලක්ෂණයක් වන්නේ මෙම ක්‍රියාවලීන් කෙතරම් ඉක්මනින් සිදුවන්නේ ද යන්නයි. වසරකට පෙර ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය අරමුදල හා ලෝක බැංකුව වැනි ගෝලීය මූල්‍ය ආයතනවලින් නිකුත්වූ ප්‍රධාන වාර්තාවලින්, උද්ධමනයේ අවදානම හා මූල්‍ය හැල හැප්පීමිවල හැකියාව පෙන්වාදී තිබුණි. එහෙත් ඒවා ඒ වන විට ක්ෂීණිජයේ සාපේක්ෂව කුඩා වලාවන් පමණි. ලෝක ආර්ථිකය දශක තුනකටත් වැඩි කාලයක් තුළ මුහුණපා ඇති වඩාත් බලගතු අර්බුදය හමුවේ දැන් තත්වය නාටකාකාර ලෙස වෙනස්වී ඇත.